

Monika Utzig
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Struktura wydatków konsumpcyjnych ludności wiejskiej i miejskiej w Polsce

Streszczenie

Celem rozważań jest zbadanie zmian struktury wydatków konsumpcyjnych na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim i miejskim w Polsce oraz sprawdzenie, czy struktura wydatków konsumpcyjnych wiejskich gospodarstw domowych upodabnia się do struktury wydatków konsumpcyjnych miejskich gospodarstw domowych.

Artykuł ma charakter badawczy. W opracowaniu przeanalizowano zmiany struktury wydatków konsumpcyjnych na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim i miejskim w latach 2006-2013 na podstawie danych z *Budżetów gospodarstw domowych* GUS. Do określenia podobieństwa struktury wykorzystano miary Braya-Curtisa oraz Canberra.

Przeprowadzone obliczenia pokazały, że wartość wydatków konsumpcyjnych na osobę w gospodarstwie domowym rosła szybciej w gospodarstwach domowych wiejskich niż miejskich. Pozytywnym zjawiskiem jest szybszy wzrost wydatków na rekreację i kulturę oraz na restauracje i hotele w gospodarstwach domowych wiejskich niż w miejskich. Struktura wydatków konsumpcyjnych na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim i miejskim jest bardzo zbliżona.

Słowa kluczowe: wydatki konsumpcyjne, podobieństwo struktury konsumpcji, ludność wiejska i miejska.

Kody JEL: D12, R20

Wstęp

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku dochody ludności wiejskiej zwiększyły się dzięki dostępowi do środków unijnych. Wzrost dochodów wpływa *ceteris paribus* na zmianę struktury wydatków konsumpcyjnych. Zgodnie z prawem Engla, wraz ze zwiększaniem się dochodów, a co za tym idzie sumy wydatków, zmniejsza się udział wydatków na żywność. Jednocześnie rośnie udział wydatków na dobra trwałego użytku, kształcenie i rekreację. Dlatego też udział wydatków na żywność w wydatkach ogółem jest przyjmowany za podstawowy wskaźnik dobrobytu i poziomu życia gospodarstwa domowego (Bywalec 2007, s. 120).

Celem opracowania jest zbadanie, jak zmieniała się struktura wydatków konsumpcyjnych ludności wiejskiej i miejskiej w Polsce. Zbadano również, czy struktura wydatków konsumpcyjnych wiejskich gospodarstw domowych upodabnia się do struktury wydatków konsumpcyjnych miejskich gospodarstw domowych.

Badanie oparto na danych z *Budżetów gospodarstw domowych* GUS za lata 2006-2013. Do określenia podobieństwa struktur wykorzystano miary Braya-Curtisa oraz Canberra (Malina 2006).

Uwarunkowania wielkości i struktury wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych wiejskich i miejskich

Jednym z zasadniczych czynników determinujących wielkość i strukturę wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych jest wysokość ich dochodów. Dochody gospodarstw domowych na obszarach wiejskich zdeterminowane są przez charakterystyczne przemiany, spośród których istotne znaczenie mają rosnące zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich oraz dynamiczny rozwój obszarów wiejskich wokół największych miast (Heffner, Klemens 2012, s. 81).

Na różnice w sytuacji materialnej mieszkańców obszarów wiejskich i miejskich wpływa wiele czynników. Większa przeciętnie liczba osób w gospodarstwie domowym na obszarach wiejskich niż w miastach powoduje, że dochody i wydatki w przeliczeniu na osobę na obszarach wiejskich są niższe. Gospodarstwa domowe na wsi są bardzo zróżnicowane pod względem dochodów i relatywnie duży jest odsetek gospodarstw domowych znajdujących się poniżej granicy ubóstwa (Ciura 2010). Niższe średnie dochody ludności wiejskiej oraz większa średnia liczba osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego powodują, że gospodarstwa domowe wiejskie są mniej zadowolone ze swojej sytuacji materialnej niż gospodarstwa domowe miejskie (Hanusik, Łangowska-Szczyński 2012, s. 71).

Po przystąpieniu Polski do UE zwiększały się dochody na osobę zarówno w gospodarstwach domowych wiejskich, jak i miejskich. Wyższe średnioroczne tempo wzrostu dochodów miało miejsce w gospodarstwach domowych wiejskich niż miejskich, ale i tak nie było ono wystarczające na tyle, aby prowadzić do konwergencji dochodowej, zapobiegając jedynie dywergencji w tym zakresie (Utzig 2014).

Wysokość dochodów gospodarstw domowych w zasadniczy sposób determinuje wielkość i strukturę realizowanej konsumpcji. Badania Zalegi (2012) pokazały, że w okresie kryzysu gospodarczego zapoczątkowanego w 2008 roku 52,8% ankietowanych gospodarstw domowych wprowadziło zmiany w wydatkach konsumpcyjnych, przy czym największe zmiany dotyczyły wydatków związanych z urlopem, związanych z wyposażeniem mieszkania, na kulturę oraz na transport i łączność.

Wzrost dochodów gospodarstw domowych na wsi przełożył się również na zmianę struktury ich wydatków. W latach 2006-2011 najbardziej zwiększyła się wartość wydatków wiejskich gospodarstw domowych na rekreację i kulturę, konsumpcję w restauracjach i korzystanie z noclegów w hotelach, nadal jednak udział tych dwóch grup wydatków w wydatkach ogółem nie był znaczący (Chmielewska 2013, s. 21-22).

W latach 2006-2011 wartość wydatków na edukację w gospodarstwach domowych wiejskich zwiększyła się o 25%, a w gospodarstwach domowych rolników niespełna o 2%,

co może wskazywać na fakt, że poprawa sytuacji dochodowej rolników po przystąpieniu do UE nie przełożyła się na znaczące zmiany w strukturze wydatków. Większy wpływ na zmianę stylu życia na wsi mają rodziny utrzymujące się głównie ze źródeł pozarolniczych (Chmielewska 2013).

Inne czynniki, poza wysokością dochodów gospodarstwa domowego, determinujące strukturę wydatków konsumpcyjnych to klasa miejscowości zamieszkania, grupa społeczno-ekonomiczna czy też wykształcenie głowy rodziny w gospodarstwie domowym. Badania Turczak i Zwiech (2013) pokazały, że im więcej mieszkańców liczy miejscowość, tym mniejszy jest udział wydatków na żywność i napoje alkoholowe, a większy wydatków na rekreację i kulturę.

Poza wysokością osiągniętych dochodów gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich i miejskich różnią się znacząco pod względem realizowanych wzorców konsumpcji żywności. Według badań Kwasek (2010), wiejski wzorzec konsumpcji żywności charakteryzuje wysoki poziom spożycia podstawowych tańszych produktów żywnościowych oraz produktów pochodzących ze spożycia naturalnego. Miejski wzorzec konsumpcji żywności charakteryzuje spożycie produktów wysoko przetworzonych, często również droższych i wyższej jakości.

Gospodarstwa domowe wiejskie są bardzo zróżnicowane pod względem poziomu dochodów, wysokości wydatków konsumpcyjnych czy też wyposażenia w dobra trwałe do użytku. Spośród wiejskich gospodarstw domowych najwyższym poziomem dochodów i lepszym wyposażeniem w dobra trwałe, świadczącym o nowocześniejszych wzorcach konsumpcji (komputer z dostępem do Internetu, urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej, zmywarka) charakteryzują się gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek, rolników i pracowników (Hanusik, Łangowska-Szcześniak 2014).

Badania Gałązki (2013) pokazują, że przy jednakowym poziomie dochodów na osobę gospodarstwa domowe wiejskie przeznaczają na żywność *per capita* istotnie wyższe kwoty w porównaniu z gospodarstwami domowymi w miastach, wyższe nawet niż w największych miastach charakteryzujących się relatywnie wysokim zapotrzebowaniem na droższe artykuły żywnościowe wysoko przetworzone oraz relatywnie dużymi wydatkami na konsumpcję poza domem. Może to świadczyć o tym, że różnice w poziomie dochodów *per capita* gospodarstw domowych wiejskich i miejskich są do pewnego stopnia niwelowane przez spożycie naturalne żywności przez ludność wiejską.

Warto zauważyć, że współcześnie występują zarówno czynniki sprzyjające homogenizacji konsumpcji, jak i jej heterogenizacji. Ujednolicenie konsumpcji (homogenizacja) jest efektem globalizacji, łatwego dostępu do informacji, rosnącej mobilności ludności zarówno w ujęciu przestrzennym, jak i społeczno-zawodowym, co prowadzi do upodabniania się różnych grup społecznych pod względem realizowanych stylów życia. Z kolei indywidualizacja stylu życia, tworzenie subkultur, rozwój demokracji, wytwarzanie zróżnicowanych i mobilnych przedmiotów konsumpcji sprzyjają heterogenizacji czyli zróżnicowaniu konsumpcji (Borowska 2013).

Metodyka badań

Do oceny przemian strukturalnych wykorzystywane są miary oparte na wielowymiarowej analizie statystycznej. Poszczególne wskaźniki struktury podane są w postaci wektorów q_{ij} ($i = 1, \dots, n; j = 1, \dots, m$), gdzie n oznacza liczbę obiektów, a m liczbę wskaźników struktury.

Spośród miar podobieństwa struktur często wykorzystywane są miary oparte na koncepcjach Braya-Curtisa oraz Canberra (Malina 2006, s. 11-12).

Miara podobieństwa dwóch struktur oparta na metryce Braya-Curtisa określona jest jako:

$$p_{BC} = 1 - \frac{\sum_{j=1}^m |q_{1j} - q_{2j}|}{\sum_{j=1}^m |q_{1j} + q_{2j}|}, \quad (1)$$

natomiast miara oparta na metryce Canberra jako:

$$p_C = 1 - \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m \frac{|q_{1j} - q_{2j}|}{|q_{1j} + q_{2j}|}. \quad (2)$$

Opisane miary przyjmują wartości od 0 do 1, przy czym wynoszą 0 dla struktur całkowicie niepodobnych i 1 dla struktur identycznych.

Analiza danych empirycznych

W tabelach 1 i 2 przedstawiono wielkość przeznaczonych na towary i usługi konsumpcyjne wydatków na osobę w gospodarstwach domowych wiejskich i miejskich.

W latach 2006-2013 w wartościach bezwzględnych niemal wszystkie kategorie wydatków w ujęciu na osobę były większe w gospodarstwach domowych miejskich niż w wiejskich. Jedynie wartość kieszonkowego w latach 2011-2013 była większa w gospodarstwach domowych wiejskich niż w miejskich.

Najważniejszą pozycją w wydatkach na towary i usługi konsumpcyjne gospodarstw domowych są wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe. W latach 2006-2013 dysproporcja między sumą wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim i miejskim zmniejszyła się. W gospodarstwach domowych miejskich wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe były wyższe niż w gospodarstwach domowych wiejskich o ok. 38% w latach 2006-2007 i o ok. 34% w roku 2013.

Kolejną istotną pozycją w budżetach gospodarstw domowych są wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii. Również w tym zakresie dysproporcja między gospodarstwami wiejskimi a miejskimi zmniejszyła się w analizowanym okresie. Wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii w gospodarstwach domowych miejskich były większe niż w gospodarstwach domowych wiejskich o 50% w 2006 roku i o 44% w 2013 roku.

Tabela 1**Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim w cenach bieżących (w PLN)**

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Żywność i napoje bezalkoholowe	192,59	204,79	219,46	228,10	232,6	239,54	247,43	247,38
Napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe i narkotyki	16,25	18,20	19,55	21,28	22,09	22,62	22,37	21,9
Odzież i obuwie	31,45	36,52	39,09	38,88	40,4	39,70	41,13	43,44
Użytkowanie mieszkania i nośniki energii	112,09	112,19	133,99	147,53	159,86	167,61	167,84	173,94
Wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	30,84	36,81	41,26	42,23	41,03	40,04	40,60	41,77
Zdrowie	28,17	29,89	33,16	36,19	36,29	37,98	40,08	41,01
Transport	58,61	64,72	75,97	78,06	82,84	81,36	92,42	93,99
Łączność	28,17	30,99	33,94	34,95	35,13	34,82	34,47	41,91
Rekreacja i kultura	30,74	36,08	43,33	48,83	49,09	52,48	56,30	48,69
Edukacja	5,67	6,76	6,71	6,78	7,1	7,08	7,15	7,12
Restauracje i hotele	7,36	7,74	9,29	9,63	12,11	12,49	15,41	17,02
Pozostałe towary i usługi	27,33	30,58	35,64	37,10	37,56	38,99	40,40	44,6
Kieszonkowe	7,94	10,47	13,22	15,05	15,63	18,08	21,05	19,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Budżety gospodarstw domowych ...* (2006-2013).

Tabela 2**Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne na osobę w gospodarstwie domowym miejskim w cenach bieżących (w PLN)**

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Żywność i napoje bezalkoholowe	208,03	222,60	238,42	247,54	254,58	263,21	274,40	275,27
Napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe i narkotyki	22,32	24,11	26,46	29,04	29,95	30,38	32,37	30,77
Odzież i obuwie	45,62	52,36	56,40	56,81	59,79	59,28	58,48	60,32
Użytkowanie mieszkania i nośniki energii	168,64	172,14	193,73	213,26	224,81	236,93	243,27	250,50
Wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	42,39	49,78	54,43	57,30	57,52	54,65	56,61	54,75
Zdrowie	41,8	46,34	50,23	55,19	54,35	58,15	60,77	62,25
Transport	69,46	82,15	100,49	101,88	102,21	106,78	109,67	107,76
Łączność	44,7	46,69	48,61	48,77	48,59	47,43	46,68	62,91
Rekreacja i kultura	67,19	77,39	89,64	93,49	98,92	100,06	104,33	82,41
Edukacja	13,41	13,85	14,12	14,34	16,26	15,84	15,79	16,01
Restauracje i hotele	19,16	20,14	23,56	27,64	29,67	32,49	38,13	39,39
Pozostałe towary i usługi	44,62	50,49	54,61	58,56	60,39	60,60	63,17	72,00
Kieszonkowe	9,5	10,85	14,72	15,46	17,16	17,41	16,19	15,73

Źródło: jak w tabeli 1.

Pośród mniej znaczących kategorii wydatków dysproporcje między gospodarstwami domowymi miejskimi a wiejskimi zmniejszyły się najbardziej w zakresie wydatków na rekreację i kulturę. W roku 2006 wydatki te w gospodarstwach domowych miejskich były wyższe niż w wiejskich o 120% a w roku 2013 o 69%.

Gospodarstwa domowe wiejskie i miejskie różniły się pod względem struktury wydatków konsumpcyjnych (por. tabela 3).

Tabela 3

Średni udział poszczególnych wydatków na towary i usługi konsumpcyjne na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim i miejskim w latach 2006-2013 (w %)

Wyszczególnienie	Wieś	Miasto
Żywność i napoje bezalkoholowe	30,9	24,8
Napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe i narkotyki	2,8	2,8
Odzież i obuwie	5,3	5,6
Użytkowanie mieszkania i nośniki energii	19,9	21,1
Wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	5,4	5,3
Zdrowie	4,8	5,3
Transport	10,6	9,7
Łączność	4,7	4,9
Rekreacja i kultura	6,2	8,9
Edukacja	0,9	1,5
Restauracje i hotele	1,5	2,8
Pozostałe towary i usługi	5,0	5,8
Kieszonkowe	2,0	1,4

Źródło: jak w tabeli 1.

Zarówno w gospodarstwach domowych wiejskich, jak i miejskich w strukturze wydatków konsumpcyjnych *per capita* dominowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe, kolejną istotną pozycją były wydatki związane z użytkowaniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego. Te dwie kategorie wydatków stanowiły łącznie od 44% do 47% sumy wydatków konsumpcyjnych w gospodarstwach domowym miejskich i od 50% do 53% w gospodarstwach domowych wiejskich.

W gospodarstwach domowych wiejskich większy udział niż w miejskich miały wydatki na: żywność i napoje bezalkoholowe, wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego, transport oraz kieszonkowe. W gospodarstwach domowych miejskich większy był udział wydatków na: odzież i obuwie, użytkowanie mieszkania i nośniki energii, zdrowie, łączność, rekreację i kulturę, edukację, restauracje i hotele oraz pozostałe towary i usługi. Podsumowując, można stwierdzić, że w gospodarstwach domowych wiejskich występuje większy udział wydatków związanych z zaspokajaniem podstawowych potrzeb, natomiast w gospodarstwach domowych miejskich – większy udział wydatków służących zaspokajaniu potrzeb wyższych.

Poszczególne kategorie wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych wiejskich i miejskich zwiększały się w różnym tempie (por. tabela 4).

Tabela 4

Stopa wzrostu nominalnych wydatków na towary i usługi konsumpcyjne na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim i miejskim w latach 2006-2013 (w %)

Wyszczególnienie	Wieś	Miasto
Żywność i napoje bezalkoholowe	28,45	32,32
Napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe i narkotyki	34,77	37,86
Odzież i obuwie	38,12	32,22
Użytkowanie mieszkania i nośniki energii	55,18	48,54
Wypożyczenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	35,44	29,16
Zdrowie	45,58	48,92
Transport	60,37	55,14
Łączność	48,78	40,74
Rekreacja i kultura	58,39	22,65
Edukacja	25,57	19,39
Restauracje i hotele	131,25	105,58
Pozostałe towary i usługi	63,19	61,36
Kieszonkowe	146,22	65,58

Źródło: jak w tabeli 1.

W ujęciu nominalnym wzrost wydatków na osobę w gospodarstwach domowych wiejskich był znacząco większy niż w gospodarstwach domowych miejskich w zakresie wydatków na kieszonkowe (o 81 p.p.), wydatków na rekreację i kulturę (o 36 p.p.) oraz wydatków na restauracje i hotele (o 26 p.p.). Szybsze zwiększanie się wydatków na rekreację i kulturę oraz wydatków na restauracje i hotele w gospodarstwach domowych wiejskich niż w gospodarstwach domowych miejskich jest zjawiskiem korzystnym, gdyż świadczy o zmniejszaniu się dystansu wsi do miasta w zakresie realizowania potrzeb wyższego rzędu, za jakie mogą być uważane kultura i wypoczynek.

W latach 2006-2013 stopa inflacji liczona wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych wynosiła 23,7% (GUS). W analizowanym okresie w ujęciu realnym w gospodarstwach domowych wiejskich wzrosła wartość wszystkich kategorii wydatków na towary i usługi konsumpcyjne. W gospodarstwach domowych miejskich zmniejszyła się realna wartość wydatków na edukację oraz na rekreację i kulturę.

W gospodarstwach domowych wiejskich w latach 2006-2013 w ujęciu realnym najbardziej wzrosły wydatki na kieszonkowe (o 99%), na restauracje i hotele (o 86%), na pozostałe towary i usługi (o 32%) oraz na transport (o 30%). W gospodarstwach domowych miejskich w analizowanym okresie realnie najbardziej wzrosły wydatki na restauracje i hotele (o 66%), na kieszonkowe (o 34%), na pozostałe towary i usługi (o 30%) oraz na transport

(o 25%). Łączna suma wydatków na towary i usługi konsumpcyjne realnie wzrosła w latach 2006-2013 w gospodarstwach domowych wiejskich o 17,9%, a w gospodarstwach domowych miejskich o 14,6%. Można zatem mówić o upodabnianiu się do siebie gospodarstw domowych wiejskich i miejskich pod względem wysokości realizowanych wydatków na towary i usługi konsumpcyjne na osobę w gospodarstwie domowym.

W kolejnym kroku obliczono syntetyczne miary podobieństwa struktury dla wydatków konsumpcyjnych na osobę w gospodarstwie domowym miejskim i wiejskim (por. tabela 5).

Tabela 5

Miary podobieństwa struktury wydatków na towary i usługi konsumpcyjne na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim i miejskim w latach 2006-2013

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Miara podobieństwa Braya-Curtisa	0,9108	0,9129	0,9257	0,9260	0,9255	0,9294	0,9208	0,9232
Miara podobieństwa Canberra	0,8979	0,8995	0,9111	0,9064	0,9074	0,9067	0,8952	0,8959

Źródło: jak w tabeli 1.

Obie miary podobieństwa struktury wskazują na duże podobieństwo struktury wydatków konsumpcyjnych na osobę w gospodarstwach domowych wiejskich i miejskich. Miara podobieństwa oparta na metryce Braya-Curtisa wynosiła w każdym roku powyżej 0,91, a miara oparta na metryce Canberra kształtowała się w granicach 0,90. Obie miary wskazują też na podobne zmiany w czasie w zakresie podobieństwa struktury wydatków konsumpcyjnych *per capita* gospodarstw domowych wiejskich i miejskich. Podobieństwo struktury wydatków konsumpcyjnych zwiększało się w latach 2006-2008 i zmniejszało się w latach 2012-2013. Przedstawione obliczenia pokazują, że podobieństwo struktury wydatków konsumpcyjnych na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim i miejskim w roku 2013 w stosunku do sytuacji z 2006 r. zwiększyło się nieznacznie na podstawie miary Braya-Curtisa, ale zmniejszyło się w niewielkim stopniu na podstawie miary podobieństwa Canberra.

Podsumowanie

Przeprowadzone analizy wskazują, że wartość wydatków konsumpcyjnych *per capita* w miejskich i wiejskich gospodarstwach domowych rosła, przy czym w gospodarstwach domowych wiejskich rosła w nieco szybszym tempie (realnie o 17,9%) niż w gospodarstwach domowych miejskich (realnie o 14,6%).

Zarówno w gospodarstwach domowych wiejskich, jak i miejskich w latach 2006-2013 w ujęciu realnym najbardziej wzrosły wydatki na kieszonkowe, na restauracje i hotele, na pozostałe towary i usługi oraz na transport. W gospodarstwach domowych wiejskich, szybciej niż w gospodarstwach domowych miejskich, rosły wydatki na rekreację i kulturę oraz na restauracje i hotele, co jest zjawiskiem korzystnym, gdyż świadczy o zmniejszaniu się

dystansu między wiejskimi a miejskimi gospodarstwami domowymi w zakresie zaspokajania potrzeb wyższego rzędu.

W strukturze wydatków na towary i usługi konsumpcyjne na osobę w gospodarstwie domowym miejskim i wiejskim dominowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe oraz wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii. W gospodarstwach domowych wiejskich zauważalnie większy udział niż w miejskich miały wydatki służące zaspokojeniu potrzeb podstawowych, czyli wydatki na: żywność i napoje bezalkoholowe, wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego, transport oraz kieszonkowe. W gospodarstwach domowych miejskich większy był udział wydatków na: odzież i obuwie, użytkowanie mieszkania i nośniki energii, zdrowie, łączność, rekreację i kulturę, edukację, restauracje i hotele oraz pozostałe towary i usługi. Można zatem powiedzieć, że w miejskich gospodarstwach domowych większy był udział wydatków służących zaspokojeniu potrzeb wyższego rzędu.

Przeprowadzone obliczenia wskazują na znaczne podobieństwo struktury wydatków konsumpcyjnych na osobę w gospodarstwie domowym wiejskim i miejskim. Pod względem podobieństwa struktury wydatków konsumpcyjnych nie można mówić o istotnych zmianach w czasie. Podobieństwo struktury wydatków konsumpcyjnych na osobę w gospodarstwach domowym wiejskim i miejskim zwiększało się w latach 2006-2008 i zmniejszało w latach 2012-2013.

Bibliografia

- Borowska A. (2013), *Tendencje we współczesnej konsumpcji w dobie globalizacji i wobec wyzwań zrównoważonego rozwoju*, „Handel Wewnętrzny”, nr 6A.
- Bywalec Cz. (2007), *Konsumpcja w teorii i praktyce gospodarowania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Chmielewska B. (2013), *Zmiany poziomu i struktury wydatków gospodarstw domowych jako wyraz przemian społecznych na wsi*, „Journal of Agribusiness and Rural Development”, No. 2(28).
- Ciura G. (2010), *Warunki życia ludności wiejskiej*, „Studia BAS”, nr 4(24).
- Gałązka M. (2013), *Społeczno-demograficzne uwarunkowania kształtowania się wydatków żywnościowych w gospodarstwach domowych w Polsce*, „Roczniki Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich”, T. 100, z. 1.
- Hanusik K., Łangowska-Szcześniak U. (2012), *Sytuacja ekonomiczna a oczekiwania ludności wiejskiej i rolników w Polsce w 2010 roku*, „Journal of Agribusiness and Rural Development”, No. 2(24).
- Hanusik K., Łangowska-Szcześniak U. (2014), *Zróżnicowanie dobrobytu wiejskich gospodarstw domowych w Polsce w 2012 roku*, „Journal of Agribusiness and Rural Development”, No. 1(31).
- Heffner K., Klemens B. (2012), *Warunki życia i aktywność społeczno-gospodarcza mieszkańców na obszarach wiejskich (na przykładzie województwa opolskiego)*, „Barometr Regionalny”, nr 4(30).
- Kwasek M. (2010), *Wyznaczanie wzorców konsumpcji żywności metodą Warda*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 11.
- Malina A. (2006), *Analiza zmian struktury zatrudnienia w Polsce w porównaniu z krajami Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie”, nr 726.
- Turczak A., Zwiech P. (2013), *Czynniki wpływające na strukturę wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych w Polsce*, „Studia i Prace WNEiZ”, nr 33, t. 2.

- Utzig M. (2014), *Konwergencja dochodowa ludności wiejskiej i miejskiej w Polsce*, „Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich”, T. 101, z. 4.
- Zalega T. (2012), *Zmiany w wydatkach konsumpcyjnych gospodarstw domowych w okresie kryzysu finansowo-ekonomicznego*, „Konsumpcja i Rozwój”, nr 2(3).
- Budżety gospodarstw domowych w ... (2007-2014)*, GUS, Warszawa.
- Roczne wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w latach 1950-2013* (2014), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-pot-inflacja-/roczne-wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-w-latach-1950-2013/> [dostęp: 10.11.2014].

Structure of Consumer Spending by Rural and Urban Population in Poland

Summary

An aim of considerations is to survey the changes of the structure of consumer *per capita* spending in the rural and urban household in Poland and to check whether the structure of consumer spending by rural households assimilates with the structure of consumer spending in case of urban households.

The article is of the research nature. In her study, the author analysed the changes in the structure of consumer *per capita* spending in the rural and urban household in 2006-2013 based on the data of CSO's *Households' Budgets*. To determine the similarity of the structures, there were used the Bray-Curtis dissimilarity and Canberra measures.

The carried out computations showed that the value of per capita consumer spending in the household was growing faster in rural households than in urban ones. A positive phenomenon is the faster growth of spending on recreation and culture as well as on restaurants and hotels in rural households than in urban ones. The structure of *per capita* consumer spending in the rural and urban household is very similar.

Key words: consumer spending, consumption pattern similarity, rural and urban population.

JEL codes: D12, R20

Структура потребительских расходов сельского и городского населения в Польше

Резюме

Цель рассуждений – изучить изменения структуры потребительских расходов на одного члена в сельском и городском домохозяйстве в Польше, а также проверить, сходится ли структура потребительских расходов сельских домохозяйств со структурой потребительских расходов городских домохозяйств.

Статья имеет исследовательский характер. В разработке провели анализ изменений структуры потребительских расходов на одного члена в сельском и городском домохозяйстве в 2006-2013 гг. на основе данных из Бюджетов домохозяйств ЦСУ. Для определения сходства структуры использовали меру Брэя-Кёртиса и метрику Канберра.

Проведенные расчеты показали, что стоимость потребительских расходов на одного члена в домохозяйстве росла быстрее в сельских домохозяйствах, нежели в городских. Положительным явлением является более быстрый рост расходов на отдых и культуру, а также на услуги общественного питания и гостиниц в сельских домохозяйствах, нежели в городских. Структура потребительских расходов на одного члена в сельском и городском домохозяйстве весьма сходна.

Ключевые слова: потребительские расходы, сходство (подобие) структуры потребления, сельское и городское население.

Коды JEL: D12, R20

Artykuł nadesłany do redakcji w kwietniu 2015 roku

© All rights reserved

Afiliacja:
dr Monika Utzig
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej
ul. Nowoursynowska 166
02-787 Warszawa
tel. 22 593 40 37
e-mail: monika_utzig@sggw.pl